

Grästorps kommun

Riktlinje för medborgardialog

Dokumenttyp: riktlinje

Beslutsinstans: kommunstyrelsen

Diarienummer: KS 2024/182

Fastställd av: kommunstyrelsen 2024-10-15 § 152

Giltighetstid: tillsvidare

Dokumentansvarig: kommundirektör

Innehållsförteckning

1. Nyttan med medborgardialog.....	3
2. Delaktighetstrappan	4
3. Förhållningssätt och val av målgrupp.....	6
4. Vägval och metoder	7
5. Checklista.....	8

1. Nyttan med medborgardialog

Syftet med en medborgardialog är att skapa ett forum där medborgare ges möjlighet att påverka och bidra i beslutsprocesser som berör deras lokalsamhälle. Dialogen syftar också till att öka förståelsen mellan de valda företrädarna i kommunen och medborgarna, skapa förtroende, samt främja delaktighet och engagemang i samhällsfrågor. Genom medborgardialoger kan kommunen samla in invånarnas synpunkter, idéer och förslag, vilket förbättrar beslutsunderlaget och bidrar till en mer öppen, inkluderande och demokratisk styrning. Medborgardialog skapar också bättre förankring av besluten och en känsla av sammanhang för medborgarna vilket är viktigt för att invånare ska trivas i kommunen.

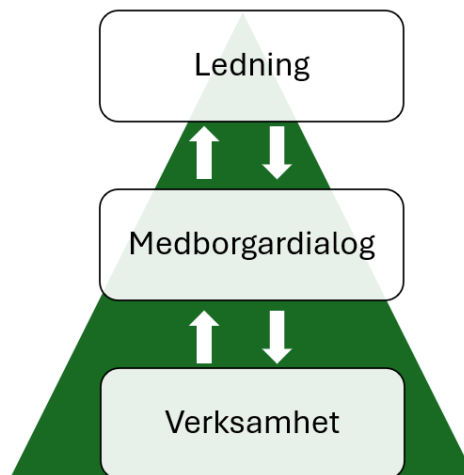

Bild: SKR

Det är viktigt att medborgardialogen betraktas och hanteras som ett arbetssätt inom organisationens linje, vilket innebär att den är politiskt förankrad och kopplad till de styr- och ledningssystem som tillämpas. Ett systematiskt och strukturerat arbete där dialogen har en tydlig koppling till styrningen ökar förutsättningarna för ett framgångsrikt resultat. Redan i inledningen av en besluts- eller utvecklingsprocess bör det fastställas huruvida medborgardialoger ska genomföras.

Riktlinjen för medborgardialog fungerar som ett stöd för nämnder, utskott, råd, beredningar och andra som möter medborgare i syfte att föra en organiserad dialog om frågor av betydelse för medborgarna. Den är utformad med avsnitt om syfte, metod och förhållningssätt, samt en avslutande checklista för planering, genomförande och hantering av resultat.

2. Delaktighetstrappan

Delaktighetstrappan har tagits fram av Sveriges kommuner och landsting (SKR). Modellen ger vägledning om både metodval och om vad invånarna kan förvänta sig av dialogen. Genom att designa dialogen rätt utifrån vilken grad av påverkan som är möjlig skapar man rätt förväntan bland invånarna. Det leder till ökat förtroende för processen och större engagemang för att delta.

Graden av delaktighet är nära sammankopplat med dialogens syfte och frågeställning. Den lägsta nivån av delaktighet, information, bör snarare ses som en förutsättning för de nästkommande stegen i trappan, än som en tillräcklig delaktighetsgrad för att utgöra en dialog.

Innan varje medborgardialog behöver kommunen tydligt definiera vilken nivå på delaktighetstrappan Grästorps kommun befinner sig på och vad syftet med dialogen är. Vilket mål vill kommunen uppnå med medborgardialogen?

Bild: SKR:s Delaktighetstrappa (2006)

Information: Ska medborgarna informeras om något? Information ger kunskap och är grunden till förståelse. Genom att erbjuda medborgare lättförståelig och objektiv information skapas förutsättningar för delaktighet. Tas beslut utan medborgardialog är det också viktigt att informera om beslutet på ett korrekt och begripligt sätt.

Konsultation: Ska medborgarna konsulteras i någon fråga? Vid en konsultation ges medborgarna möjlighet att tycka till om en eller flera avgränsade frågor eller alternativ som kommunen har.

Dialog: Ska medborgarna träffa kommunens förtroendevalda, tjänstepersoner och varandra för att utbyta åsikter kring en fråga? En dialog är ett ömsesidigt utbyte av tankar tillsammans med andra. Medborgare får möjlighet att träffas och höra och diskutera andras synpunkter kring en aktuell fråga.

Inflytande: Ska medborgarna eller en grupp av medborgare ges inflytande? Inflytande innebär att medborgare möts över tid för att tillsammans ta fram förslag till lösningar. Syftet är att medborgare möts och lär sig om varandras perspektiv, vilket skapar ny kunskap och hållbara lösningar.

Medbeslutande: Ska medborgarna eller en grupp av medborgarna få ta över beslutsbefogenheter? Medinflytande innebär direkt medverkan i beslutsfattande och kräver särskilda politiska beslut. Det innebär längre processer där medborgare tillsammans med förtroendevalda, tjänstepersoner och andra aktörer medskapar, prioriterar, beslutar och kan medverka i lösningarnas genomförande.

3. Förhållningssätt och val av målgrupp

Inställningen och förhållningssättet vid en medborgardialog ska vara att kommunens invånare vill och kan bidra med sina olika erfarenheter och kompetenser. Syftet är att ta vara på medborgarnas kompetens, kreativitet och viljan att vara med och påverka. Kommunens representanter tillsammans med de förtroendevalda bjuder in medborgarna tidigt i processen, har ett öppet förhållningssätt och låter alla som vill komma till tals. Medborgardialogen är transparent och skapar möjlighet till delaktighet och engagemang samt ökad förståelse för de beslut som fattas i Grästorps kommun.

Initiativ till medborgardialoger kan komma från olika aktörer, såsom medborgare, förtroendevalda och tjänstepersoner. Det är kommunstyrelsens, utskottens, rådens och beredningarnas presidier som självständigt beslutar om en dialog ska genomföras inom deras respektive verksamhetsområde. De har ansvaret att bestämma vilken modell för medborgardialog som ska användas, samt att analysera resultaten och återkoppla till medborgarna.

För att säkerställa kontinuerligt medborgarengagemang bör genomförda medborgardialoger utvärderas av kommunstyrelsen och utskotten minst två gånger per år.

4. Vägval och metoder

Inför varje medborgardialog bör följande frågor ställas:

- Är frågan påverkingsbar?
- Är vi påverkingsbara?

Är svaret nej på någon av dessa frågor ska medborgardialog inte genomföras. Ett nej kan bero på många olika omständigheter, som att frågan är lagstyrd och därför inte är påverkingsbar. Frågan kan vara starkt värderingsstyrd och därför är de förtroendevalda inte påverkingsbara.

Hela ärendet kan också vara så tidsstyrt att det inte finns utrymme för medborgardialogen. Är svaret ja på båda frågorna kan en medborgardialog genomföras och stegen i checklistan nedan kan följas. Det kan också vara så att det behövs flera olika sorters delaktighet i samma fråga, kanske förs en dialog i ett tidigt skede och senare en konsultation för att välja mellan olika förslag.

Medborgardialogen kan genomföras genom:

- Dialogcafé är en informell mötesform där deltagaren uppmuntras till att samtala och utbyta idéer med andra deltagare.
- Walk and talk - kan användas för en utvald målgrupp om cirka 20–30 deltagare som på ett strukturerat sätt besöker aktuella platser. Metoden används oftast vid frågor som rör stadsbyggnad och trygghet

Återkoppling redovisas under tre rubriker:

- Vi frågade – beskriv frågan för medborgardialogen.
- Ni svarade – presentera en sammanställning av medborgarnas svar.
- Vi gjorde – berätta om beslutet och om och hur de förslag som medborgare lämnade beaktade

Utvärdering besvarar frågorna:

- Var dialogen framgångsrik? Nådde vi våra mål? Uppnådde vi någonting utöver det vi planerat?
- Fungerade processen? Vad hände? Vad fungerade bra eller mindre bra? Vad har vi lärt oss inför framtida dialogprojekt?
- Vad fick dialogen för resultat? För deltagare, beslut, beslutsfattare och andra medverkande?

5. Checklista

Beslut om dialog:

- Identifiera aktuell besluts- eller utvecklingsprocess
- Definiera frågans påverkbarhet
- Bestäm mål och syfte

Planering:

- Utarbeta frågeställningar som svarar mot mål och syfte
- Gör målgruppsanalys
- Bestäm deltagarnas grad av inflytande
- Välj metod
- Utforma tidslinje med aktiviteter som ska genomföras
- Utse ansvariga för varje aktivitet: tjänstepersoner, förtroendevalda eller båda.
- Upprätta kommunikationsplan
- Hitta form för dokumentation
- Utforma uppföljning och utvärdering

Genomförande:

- Sök upp och bjud in målgrupper
- Upprätta och stäm av checklista och dialogen
- Anpassa sammankomster utifrån deltagarnas förutsättningar och villkor
- Dokumentera och samla in material

Resultat:

- Sammanställ och analysera resultat
- Presentera analys i lämplig form (till exempel rapporter, filmer)
- Återkoppla resultat till ansvariga handläggare och politiker, deltagare och övriga medborgare
- Utvärdera dialogen och identifiera lärdomar som kan utveckla det fortsatta arbetet